

بررسی گرمابه آسیا خرم آباد (حمام گپ) و سیر تحول تاریخی آن

زینب طاهری^۱، مهدی شریفی^۲

^۱ . زینب طاهری ، دانشجوی کارشناسی ارشد معماری / دانشگاه آزاد اسلامی واحد دورد، لرستان Email: taheriart@yahoo.com
^۲ . مهدی شریفی، دکتری تخصصی معماری ، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد دورد، لرستان Email: mahdisharifi76@yahoo.com

چکیده

نیاز به زدودن بدن از ناپاکی ها به طور حتم از روزی که بشر پا به زمین نهاده با او بوده و او برای رفع این نیاز راه هایی را آزموده است. اگر چه یافته های باستان شناختی در دوران تاریخی دلالت بر استفاده عمومی از گرمابه ها ندارد، لیکن مکان های استحمام و شستشوی بدن چه به عنوان یک ضرورت بهداشتی و چه به عنوان یک عمل آئینی تا پایان این دوران کاربرد داشته اند. حمام بنایی ارزشمند است که پیوند محکمی با فرهنگ مردم داشته و محل برخورد موضوعات متنوعی همچون طب و سلامتی، زیبایی و آراستگی، آرامش تن و مکانی برای سرگرمی های متنوع و اجرای مراسم های سنتی ملی و مذهبی بوده است. هدف از بررسی سیر تحول تاریخی حمام گپ این است که این حمام در چه دوره ای ساخته شده و چه تغییرات مهمی در آن اتفاق افتاده است ، این پژوهش برای بررسی سیر تحول تاریخی این حمام و مقایسه آن با حمام های ساخته شده عصر خود در سایر شهرهای دیگر ایران می باشد. نتیجه اینکه عواملی مانند عدم رعایت مسایل بهداشتی در حمام های عمومی شهرها و همچنین استفاده از حمام های خصوصی در منازل، حمام گپ نیز از رونق افتاده است. احاطه شدن این حمام تاریخی بوسیله بناهای مسکونی، تجاری و مذهبی (مسجد) و همچنین قرار گرفتن بنا در بافت قدیم شهر و قرار گرفتن در سطحی پایین تر از سطح خیابان، سبب گمنام شدن این بنای مهم باستانی شده است. این حمام در طی دوره های اخیر شاهد تغییرات فراوانی بوده است مدت بسیار زیادی به ویرانه ای بدون استفاده تبدیل گشت که خوشبختانه با همت میراث فرهنگی و اجرای طرح باز زنده سازی آن در سال ۱۳۸۸ تغییر کاربری داده و هم اکنون به عنوان یکی از جاذبه های توریستی شهر خرم آباد به عنوان موزه و رستوان سنتی مورد استفاده قرار می گیرد، پژوهش حاضر با انجام مطالعات کیفی و کمی ، توصیفی و تحلیلی صورت گرفته است و داده ها به صورت اسنادی و میدانی گرد آوری شده است.

واژگان کلیدی: حمام، خرم آباد، فضاهای معماری، گپ، صفوی، قاجار.

مقدمه

گرمابه به معنای ساختمان گرم از ترکیب دو واژه گرم + آبه تشکیل شده است. در اینجا آبه به معنای آب نیست و یا به عبارتی به معنای آب گرم نیست ، بلکه آبه به محل ساختمان گفته می شده است مانند سردابه (ساختمان سرد)، گورابه (قبرستان) و .... آیین شستشو در ایران باستان از سابقه ای کهن برخوردار است. بهره برداری ایرانیان از حمام و گرمابه به دوره باستان بازمی گردد و قدمتی سه هزار ساله دارد. نظافت و پاکیزگی از دیرباز جزو اصول و آیین اعتقادی و مذهبی ایرانیان به شمار می رفت. غسل کردن در آیین زرتشتی، یکی از شروط شرکت در مراسم های مذهبی بود. مطابق مدارک باستان شناسی